

19. Lastensuojelutoimi¹⁾

1. Yleistä

Vuosi 1972 oli lastensuojelulautakunnan 50. toimintavuosi. V. 1922 oli kasvatuslautakunnan tehtävät sekä eräitä tehtäviä terveydenhoito- ja köyhäinlaitoslautakunnalta siirretty uudelle lastensuojelulautakunnalle. Merkkivuoden kunniaksi järjestettiin Helsingin lastensuojelun 50-vuotistaipaleita kuvaava näyttely, jonka 25.9.1972 pidettyyn avajaistilaisuuteen Kallion virastotalon ruokalassa oli kutsuttu useita satoja lastensuojelun, sosiaalihuollon ja julkisen sanan edustajia. Samana päivänä järjestettiin lastensuojelutoimen omalle henkilökunnalle kahvitilaisuus sekä lastensuojelulautakunnalle ja kutsuvieraille illalliset Kaupungintalon juhlasalissa. Juhlapäivää varten toimitettiin juhlaulkaisu sekä suomen-, ruotsin- ja englanninkieliset esitteet lastensuojelutoimen nykyisestä toiminnasta. Helsingin kunnallisen lastensuojelutyön historia monistetta jaettiin näyttelyssä ja muiden juhlatilaisuuksien yhteydessä.

Henkilöasioita ja sosiaalitointa johtavan apulaiskaupunginjohtajan 17.11.1971 päihdehuollon kartoitusta varten asettama työryhmä sai työnsä valmiiksi helmikuussa 1972. Työryhmä arvioi alle 18-vuotiaiden päihdeongelmaisten vuotuiseksi määräksi Helsingissä n. 2 000. Lastensuojeluviraston huollettavana on näistä kuukausittain ollut

n. 500 sekä eri järjestöjen huollettavana n. 50. Nuorten päihdeongelmaisten olemassa-olevia auttamismahdollisuuksia tarkastellakseen työryhmä katsoi huoltotilannetta pahimmin haittaaviksi seikoiksi auttamisjärjestelmässä ilmenevät monet puutteet. Päihdehuollon toimintaohjelmaa hahmotellessaan työryhmä painotti ennalta ehkäisevän työn tärkeyttä sekä päihdeongelmaisten hoitojärjestelmän aukottomuuden tarpeellisuutta. Työryhmän muistioon sisältyi ehdotus toiminnan ja henkilökuntaresurssien kehittämisestä, mutta ehdotusta ei päästy toteuttamaan kertomusvuoden aikana.

Lastensuojelutoimi on sijoittanut toista tuhatta lasta yksityishoitoon hajalleen eri puolelle Suomea. Näin syntyneet maantieteelliset etäisyydet saattavat haitata lastensuojeluviraston työntekijöiden tai lapsen omaisten yhteydenpitoa lapseen. Ongelmalliseksi saattaa myös muodostua maaseudun sijaiskodissa ehkä pitkäänkin olleen nuoren palaaminen Helsinkiin esim. ammattikoulutustaan varten. Keskusverolautakunnan v. 1971 tekemä päätös siitä, että perhehoitomaksut kulut ylittävältä osalta ovat verotettavaa tuloa samoin kuin opetusministeriön samana vuonna tekemä päätös vieraspaikkakuntalaisten koulukustannusten korvaamisesta aiheuttivat perhesijoitustoiminnan kokonaistilanteen uudelleenarvioinnin. Lastensuojelulautakunta hyväksyi helmikuussa

¹⁾ Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja lastensuojelutoimen toimintakertomuksen eripainoksessa.

1972 suunnitelman perhesijoitustoiminnan tehostamiseksi Helsingin kaupungin alueella. Kaupunginhallitus myönsi tarkoitukseen 25 300 mk:n määrärahan. Ns. perhesijoitustoiminnan tehostamiskampanjalla pyrittiin hankkimaan uusia sijaishomeja sekä etsimään muotoja sijaisvanhempien koulutuksen järjestämiseksi ja heidän tukemiseen lapsen hoidossa ja kasvatuksessa. Syyskuun lopulla yhteistoiminnassa lehdistön, radion ja television kanssa järjestetyn tiedotuskampanjan tuloksena parisataa perhettä otti yhteyden lastensuojeluvirastoon. Neuvottelujen jälkeen n. 50 perhettä ilmoitti olevansa halukkaita ottamaan lapsen hoitoonsa. Kertomusvuoden lopussa näiden perheiden olosuhteiden tarkistaminen oli vielä kesken.

Uudessa Herttoniemen virastotalossa aloitti 16.5.1972 toimintansa lastensuojeluviraston itäisiä esikaupunkialueita palveleva sivutoimisto. Samassa yhteydessä aloitettiin Kontulan alueella yhdistetyn sosiaalityön ko-keilu, jossa huoltoviraston sekä lastensuojeluviraston lastenhuoltotoimiston ja suojelukasvatustoimiston huoltotarkastajan tehtäviä yhdistettiin samalle työntekijälle. Alkuperäistä suunnitelmaa ei kyetty määrärahojen puuttuessa koko laajuudessaan toteuttamaan. Tästä syystä esim. lastentarhaintoimisto jäi pois kokeilusta. Kertomusvuoden lopulla ko-keilu oli kesken.

Kertomusvuoden aikana kuvataidetoimikunta järjesti yhteistoiminnassa lastensuojelulautakunnan kanssa kaupungin lasten- ja nuorisokodeissa sekä perhehoidossa ole-ville helsinkiläislapsille ja -nuorille piirustuskilpailun. Kilpailussa jaettiin palkinnot eri ikäryhmissä ja sen lisäksi muita hyviä piirustuksia lunastettiin kuvataidetoimikun- nalle.

Lokakuussa lastensuojelulautakunta päät- ti esittää kaupunginhallitukselle nuorison- huoltolaitosten koulujen siirtämistä kansa- kouluhallinnon piiriin 1.1.1974 lukien.

2. Lastensuojelulautakunta

Lautakunnan kokoonpano oli v. 1972 seu- raava: puh.joht. Erkki Tuomioja, varapuh. joht. Tapani Mäntysaari, jäsenet: Margareta Aminoff, Anna-Liisa Aro, Kaarina Kalmari, Rakel Lehtokoski, Sirkka Loimaranta, Sirk- ka-Liisa Nieminen ja Kerttu Vainio.

Lautakunnan jaostojen ja laitosten johto- kuntien kokoonpanon ja muutosten osalta viitataan kunnalliskalenteriin sekä kokouk- sien tärkeimpien päätöksiin, esityksiin ja lausuntojen osalta kertomukseen Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta.

3. Lastensuojelutoimen henkilökunta

Henkilökunta. Kertomusvuoden lopussa oli lastensuojelutoimen palveluksessa 427 (ed. v. 428) vakinaista ja 188 (169) tilapäistä viran- haltijaa sekä 262 (252) työsuopimuksin pal- kattua henkilöä eli yhteensä 877 (849). Näistä oli lastensuojeluviraston palveluksessa 136 (136) vakinaista ja 56 (48) tilapäistä sekä 9 (5) työsuhteista eli yhteensä 201 (189) ja loput laitosten palveluksessa.

Kertomusvuonna valmistui lastensuojelu- toimen henkilökuntatutkimuksen kaksi ra- porttia: »Koulutuskysymyksiä» ja »Viihty- vyys ja työolosuhteet». Tutkimus perustui koko henkilökunnalle lähetettyyn kysely- lomakkeeseen. Raporteissa oli yhteensä 36 ehdotusta toimenpiteiksi henkilöstökysy- myksissä.

Koulutustoiminta. Osa henkilökunnan kou- lutustoiminnasta tapahtui kaupungin ylei- seen koulutustoimintaan kytkeytyneenä, osa lastensuojeluviraston omasta aloitteesta vain lastensuojelutoimen omaa henkilökuntaa kos- kevana. Koulutustoiminnan suunnittelusta, koordinoinnista ja tiedottamisesta huolehti sivutoiminen koulutusasiamies henkilökun- nan jäsenistä kootun koulutus- ja opetustoi- mikunnan tukemana. Kertomusvuonna pi-

dettiin neljä viraston ja laitosten työntekijöille tarkoitettua luento- ja keskustelutilaisuutta, joihin osallistui 50—60 henkeä kuhunkin. Tilaisuuksissa käsiteltiin yhdyskuntatyön teoriaa ja käytäntöä, lyhytaikaisen sijahoidon vaikutusta lapsen kehitykseen, sosiaali-indikaattoreita ja niiden käyttöä sosiaalisuunnittelussa sekä perheterapiaa. Viimeksi mainitussa tilaisuudessa oli alustajina asiantuntijoita Barnby Skå-laitoksesta Ruotsista. Tämän lisäksi järjestettiin 10.—11.5. Meriharjussa suojelukasvatuksen kevätseminaari (osanottajia 80), jossa käsiteltiin nuorten psyykkisten häiriöiden taustatekijöitä ja hoitomenetelmiä, perheeseen kohdistuvaa neuvontaa, terapiatoimintaa sekä työpaikan ihmissuhteita. Lastenhuoltotoimiston seminaari järjestettiin Järvenpäässä 8.—9.9. (osanottajia 80) aiheena mm. lastensuojelutyöntekijän osuus psyykkisesti sairaiden lasten ja vanhempien hoidossa sekä lastensuojelutyön tavoitteet ja tulevaisuudennäkymät. Yhteistyössä henkilöasiainkeskuksen koulutusosaston kanssa järjestettiin seminaari »Työpaikan ihmissuhteet» Turuntien motellissa 31.10.—1.11. Seminaariin osallistui 61 henkeä lastensuojelulautakunnasta, -virastosta ja laitoksista. Talous-, apu- ja huoltohenkilöstön seminaari järjestettiin 28.12. Oppilaskoti Toivolassa, osanottajia oli 100.

Koulutustoimikunta järjesti vuoden aikana tutustumiskäynnit Hyvösen lastenkotiin, SOS-lapsikylään, Vaihetyökeskukseen, Kotivuoren lastenkotiin sekä lastensuojeluviraston uuteen Kettutien sivutoimistoon. Lastensuojeluväelle varattiin myös tilaisuus kahteen teatteriesitykseen (»Lupa sanoa» ja »Toinen maailma»), joiden yhteydessä keskusteltiin esityksiin liittyvien nuorten ja laitoshoidon ongelmista.

Kertomusvuoden aikana asetettiin toimikunta laatimaan suunnitelma työhöjauksen järjestämiseksi lastensuojeluvirastossa ja laitoksissa. Lastenhuolto- ja suojelukasvatus-toimistossa sekä eräissä laitoksissa järjestettiin kokeilunluontoisesti työhöjausta.

4. Hallinnollinen toimisto

Hallinnollinen toimisto suoritti hallinnollista yleisvalvontaa siten, että toimistusjohtaja, sihteeri ja talouspäällikkö suorittivat tarkastuskäyntejä laitoksissa. Lastensuojeluviraston diaariin merkittiin vuoden aikana 5 583 (5 920) saapunutta kirjelmää. Toimitusjohtajan päätösluetteloon merkittiin kertomusvuoden aikana 291 (293) pykälää.

5. Lastenhuoltotoimisto

Lastenhuoltotoimiston avohuoltotyötä pyrittiin kertomusvuonna tehostamaan perustamalla kolmen sosiaalityöntekijän muodostamia työhöjauksryhmiä, joiden työhöjauksopiskelua johti neljä toimiston omaa ja yksi ulkopuolinen työhöjauksajan pätevyyden omaava sosiaalityöntekijä. Kokeilu aloitettiin syyskuussa 1971, se jatkui kesäkuuhun 1972 kuutena työhöjauksryhmänä ja syyskaudelta 1972 alkaen kahtena neljän sosiaalityöntekijän ryhmänä. Lisäksi aloitettiin syyskaudella työhöjauksuksen teoreettisten perusteiden ryhmäopiskelu. Ryhmään osallistui 20—25 sosiaalityöntekijää. Useat toimiston työntekijät jatkoivat myös perheterapian opiskelua alan kursseilla ja seminaareissa.

Kertomusvuosi merkitsi toimiston työlle uutta tilannetta siinä, että toukokuussa siirtyi itäisten kaupunginosien kenttätöyhteyttäjäryhmä johtavan huoltotarkastajansa ja yhden toimistoapulaisen kanssa Herttoniemen sivutoimistoon, joka sijaitsi Kettutien monitoimikeskuksessa. Samanaikaisesti aloitettiin huoltoviraston ja lastensuojeluviraston yhteistoimintakokeilu Kontulassa sijaitsevalla, useita kaupungin vuokrataloja käsittävällä alueella. Kokeilu jatkui v. 1973. Sen tuloksia selvittelee kaupunginhallituksen talous- ja suunnittelutoimiston työryhmä. Tämän lisäksi tarkkaillaan yhteistyötä samassa rakennuksessa sijaitsevien kahden

huoltotoimiston ja lastensuojeluviraston työntekijöiden kesken.

Lastenhuoltotoimiston laitossijoitukset pysyivät osapuilleen ennallaan. Perhehoitosijoituksissa sensijaan tapahtui lievää laskua, mihin on löydettävissä useitakin syitä: toimiston sosiaalityöntekijöiden riittämätön määrä, hoitomaksut, jotka eivät kata lapsesta aiheutuvia kustannuksia, maaseudullaikin lisääntyvä naisten osallistuminen kodin ulkopuoliseen ansiotyöhön jne. Toimintavuoden loppupuolella lastensuojelulautakunta päättikin ehdottaa hoitomaksujen korotuksia siten, että niihin kustannukset peitettävien maksujen ohella sisältyisi ns. huolenpitolisä.

Laitoshuollon osalla koettiin uusi tilanne sikäli, että nuorisokotipaikkojen tarve oli huomattavasti aikaisempia vuosia vähäisempi. Tästä syystä Laajasalon nuorisokoti muutettiin vajaamielisten nuorisokodiksi, Tavallahden nuorisokodin asuntola vajaamielisten asuntolaksi ja suunnitteilla oleva Koskelan nuorisokoti luovutettiin samoin vajaamielisten käyttöön.

Helsingissä edelleen vallitseva asuntopula aiheutti sijoitettujen lasten kehityksen ja kokonaishuollon kannalta epäedullisia sijoituksia.

A v o h u o l t o

Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten huollosta vastasi kolme huoltotarkastajaa. Toiminta perustui kokonaan äitien vapaaehtoiseen yhteydenottoon. Au-äitien olojen kohentuminen ja huoltotarkastajien laatiemien kuntoutussuunnitelmien toteutuminen kariutuivat usein asunnon puutteeseen ja päivähuoltomahdollisuuksien riittämättömyyteen. Lastenvalvojan luettelossa oli v:n 1972 aikana 4 692 (4 609) avioliiton ulkopuolella syntynyttä lasta. Huolimatta yleisestä syntyvyyden laskusta on avioliiton ulkopuolisen syntyvyyden määrä sekä suhteellisesti että absoluuttisesti kohonnut.

Kaupunkialueella toimi edelleen 20 huoltotarkastajaa neljän johtavan huoltotarkastajan johtamina. Lakisääteisessä valvonnassa oli kullakin huoltotarkastajalla keskim. 49 (48.1) lasta. Näiden lisäksi oli huoltotarkastajilla keskim. 12.4 (12.4) tutkimus- ja neuvontatapausta kuukaudessa.

Mustalaisten huoltoa varten toimistolla oli yksi huoltotarkastaja. Hänen työnsä kohteena oli kertomusvuonna 77 mustalaisperhettä, joilla oli lapsia 152.

Kodin ulkopuolella kasvatettaviksi sijoitettiin 40 (24) mustalaislasta. Asuntovaikeudet olivat pääasiallisena syynä 13 tapauksessa, vaikka mustalaisten asuntotilanne onkin olennaisesti parantunut viime vuosina. Helsingin kaupungin vuokra-asunnoissa asuu n. 150 mustalaisperhettä.

Helsingissä asui kertomusvuonna vajaat 700 mustalaista eli 10% maan koko mustalaisväestöstä. Mustalaisväestö jakaantui n. 300 ruokakuntaan.

Lastenhuoltotoimisto jatkoi edelleen päivähoitolakia odoteltaessa asiakasperheiden lasten sijoittamista *päivähoitoon*. Työmuoto merkitsi joustavaa tukea toimiston muulle avohuoltotyölle. Toimisto sijoitti päivähoitoon, ts. välitti perhehoitopaikan ja suoritti hoitomaksun, yhteensä 132 (182) lasta. Lisäksi välitettiin hoitopaikka 64 (37) sellaiselle lapselle, joiden hoitomaksun huoltaja itse tai huoltovirasto suoritti.

Perhepäivähoitoa on voitu onnistuneesti käyttää kotien tukena erityisesti sellaisissa tapauksissa, joissa lapsen herkkyyks, arkuus, infektioalttius, käytöshäiriöisyys tms. tekevät hoidon lastenseimessä tai -tarhassa vaikeaksi tai jopa mahdottomaksi. Myös vuorotyössä käyviä yksinhuoltajia on voitu josain määrin tukea perhepäivähoidon avulla.

Toimisto tutki kertomusvuonna 52 (43) perhepäivähoidosta tai yksityisestä päiväkodista tehtyä valitusta.

Perheenneuvontatyötä suoritti lastenhuoltotoimistossa neljän huoltotarkastajan, joh-

tavan huoltotarkastajan ja toimistoapulaisen muodostama työryhmä. Kertomusvuonna oli perheenneuvonnassa edelliseltä vuodelta siirtyneitä ja vuoden aikana asiakkaiksi tulleita perheitä 167 (241), joilla oli yhteensä 396 (469) lasta. Perheistä 19% oli yksinhuoltajaperheitä. 81% perheistä otti itse yhteyden perheenneuvontaan. Valtaosa, eli 57%, perheistä kuului III sosiaaliryhmään, 22% IV sosiaaliryhmään ja vain 21% kahteen ylimpään sosiaaliryhmään.

Perheenneuvonnan asiakkaista varsin suuri osa oli terveydellisesti tai sosiaalisesti vammautuneita. Niinpä psyykkisesti poikkeava perheenjäsen oli 11%:ssa perheistä, psykiatrisessa sairaalahoidossa oli joku perheenjäsenistä 20%:ssa perheistä ja vakava somaattinen sairaus tai vamma oli jollakin perheenjäsenellä 9%:ssa perheistä.

Perheet olivat tarvinneet muuta huoltoa seuraavasti:

	per- heistä
lastensuojeluviraston toimenpiteitä ..	41%
sosiaaliavustuksen tai -vakuutuksen perusteella	23 »
kasvatusneuvolan toimenpiteitä	21 »
asunnonjakotoimiston toimenpiteitä ..	21 »
päihdehuoltotoimenpiteitä	16 »
muita toimenpiteitä	6 »

Perheiden avioliitto-ongelmat ilmenivät seuraavissa muodoissa:

	per- heistä
avioliittoon sopeutumisen häiriöitä ..	57%
lapsiongelmia	44 »
alkoholiongelmia	33 »
luonne- ja temperamenttihäiriöitä	27 »
uskottomuus- ja seksuaalielämän ongelmia	26 »
muita häiriöitä	17 »

Lastenhuoltotoimisto pyrki kertomusvuonna kartoittamaan perheenneuvonnan tarvetta, laatua ja yhteistyömahdollisuuksia kaupungin alueella kutsumalla useaan ot-

teeseen neuvotteluun muitten samaa tai samankaltaista työtä tekevien toimistojen ja yhteisöjen edustajia. Neuvottelut jatkuivat yli vuodenvaihteen ja yhteistyö tässä muodossa sai jo toimikuntatyöskentelyn luonteen.

Kaupunkipiirien huoltotarkastajien tehtävänä oli edelleen tutkia ja selvittää *asumustai avioeroa* hakevien aviopuolisoiden olosuhteet ja mahdollisuudet lapsen/lasten huollon ja kasvatuksen järjestämiseen silloin, kun aviopuolisot eivät päässeet keskenään sopimukseen siitä, kumman huoltoon heidän alaikäiset lapsensa eron jälkeen jäisivät. Näissä tutkimuksissa huoltotarkastajien työtä ohjasi johtava huoltotarkastaja, joka myös käsittelee asumus- ja avioerolasten tapaamisoi-keudesta vanhempien kesken syntyneitä erimielisyyksiä.

Toimisto antoi kertomusvuonna 169 (130) lausuntoa lasten huollosta asumus- ja avioerotapauksissa. Suhteellisen korkea nousu heijastanee toisaalta asumus- ja avioerojen lisääntymistä, mutta toisaalta myös miesten kasvava kiinnostus lasten huoltoa kohtaan saattaa vaikuttaa samaan suuntaan.

Lasten *kesävirkestystoimintaa* varten oli varattu määrärahaa 600 000 (500 000) mk. Tästä käytettiin hoitomaksuihin 581 628 (473 328) mk, matkakuluihin 14 133 (11 539) mk, lasten sairastumisista aiheutuneisiin menoihin 1 667 (2 507) mk ja postikuluihin 1 005 (1 480) mk eli yhteensä 598 433 (488 854) mk.

Kesäsijoitus järjestettiin kaikkiaan 1 760 (1 499) lapselle. Valtaosa heistä sijoitettiin maaseudulle yksityisperheisiin, mutta osa myös yhdistysten, järjestöjen ym. siirtoloihin ja leireille (esim. Lasten Kesä ry, Mannerheimliitto, Pelastusarmeija, Pojista Miehiä ry, Partaharjun leiri jne). Lapsista suurin osa oli kouluikäisiä, etupäässä 7—12-vuotiaita. Yli 12-vuotiaiden sijoitus tuotti nyt niinkuin aikaisempinakin kesinä ylivoimaisia vaikeuksia. Ilmeistä onkin, että 12—15-vuotiaiden kesävirkestystä varten olisi kehitettävä

muotoja, jotka nykyistä paremmin vastaisivat esipuberteetissa ja puberteetissa olevien las-

ten maailmankuvan hahmottamista ja selkiyttämistä palvelevia tarpeita.

Sijoituspaikka	Pojat (876)		Tytöt (887)		Yhteensä (1 760)	
	Kaikkiaan	Keskim.	Kaikkiaan	Keskim.	Kaikkiaan	Keskim.
Perhesijoitukset	45 283	67.9	52 890	67.9	98 173	67.9
Siirtolasijoitukset	7 705	40.8	4 194	47.1	11 899	42.8
Yhteensä	52 988	61.7	57 084	65.8	110 072	63.7

Lähes kaikki lapset olivat vaikeista olosuhteista. Huomattava osa tuli vajaista tai rikkoutuneista kodeista. Kaikkiaan yksinhuoltajien lapsia oli 922 (944) eli 51 (63) % kaikista kesälapsista. Heidän joukossaan oli myös paljon sairaiden, työkyvyttömiä, varattomien suurperheiden ja alkoholistien lapsia. Noin kaksi kolmasosaa lapsista tuli huoltoapua saavista perheistä. Samoin huomattava osa lapsista oli aikaisemmin ollut muiden lastensuojelutoimenpiteiden kohteina. Perheistä tulevien lasten lisäksi hankittiin kesäkoti 61 lastenkodista tulevalle lapselle. Kasteleville, sairaille ja häiriintyneille lapsille pyrittiin mahdollisuuksien mukaan hankkimaan heidän erityisvaikeuksiaan ymmärtävät kodit.

Kesälapsista perheille maksettavat hoitokorvaukset noudattivat kasvattilasten hoitomaksuja ja vaihtelivat 180—270 mk/kk lapsen iästä ja hoitoisuusasteesta riippuen. Siirtoloissa hoitomaksut vaihtelivat 2—9 mk/vrk. Lasten vanhemmat osallistuivat hoitomaksuihin tulojensa mukaan. Lastensuojeluvirasto maksoi 33 lapsen kohdalla vain matkakulut.

Lastenhuoltotoimisto valvoi myös 38 (38) yksityisen järjestön tai muun yhteisön harjoittamaa kesäsijoitustoimintaa. Tämän toiminnan tukemiseen Helsingin kaupunki oli myöntänyt yhteensä 160 000 (156 000) mk:n määrärahan.

Lakisääteinen kasvattilasten valvonta

	Poikia	Tyttöjä	Kaikkiaan
Siirtynyt v:lta 1971	92	112	204
V. 1972 valvontaan tulleita	26	28	54
Yhteensä	118	140	258
Poistettu valvonnasta v. 1972	37	37	74
V:teen 1973 jääneitä	81	103	184
Näistä avioliiton ulkopuolella syntyneitä			39.7%

Muiden kuntien huostassa olevien lasten valvonta

	Lapsia	
Siirtynyt v:lta 1971	40	
V. 1972 valvontaan tulleita	7	
Yhteensä	47	
V. 1972 valvonnasta poistettuja	4	
V:teen 1973 jääneitä	43	
	Poikia	Tyttöjä Yht.
Näistä aviolapsia	10	10 20
au-lapsia	10	13 23
	20	23 43

Lastenhuoltotoimiston suojeluvalvonta

	Poikia	Tyttöjä	Yht.
Siirtynyt v:lta 1971	132	139	271
Valvontaan v. 1972	37	47	84
	169	186	355
Poistettu v. 1972	25	23	48
Valvonnassa 31.12.1972 ..	144	163	307

Lastenhuollon uudet huoltotoimenpiteet v. 1972

Huoltotoimenpide	Lapsen ikä, vuotta												Tunte- maton		Kaikkiaan		
	—6		7—12		13—15		16—17		18—								
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	Yht.		
<i>Avohuolto</i>																	
Tutkimus, neuvonta, ohjaus	490	472	304	295	80	113	31	46	4	13	11	13	920	952	1 872		
Suojeluvalvontaan asettami- nen	17	27	17	15	3	5	—	—	—	—	—	—	37	47	84		
Taloudellinen avustaminen	56	47	14	9	11	11	6	11	1	14	—	—	88	92	180		
Annettu lausunto viraston ul- kopuolelle	111	108	65	78	18	26	11	11	9	8	—	1	214	232	446		
Muu toimenpide	10	7	9	8	1	6	—	2	—	—	—	—	20	23	43		
Yhteensä	684	661	409	405	113	161	48	70	14	35	11	14	1 279	1 346	2 625		
<i>Sijaishuolto</i>																	
Orpo	—	—	1	2	2	1	—	—	—	—	—	—	3	3	6		
Hylätty	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Luovutussopimuksella Lsl 11 §	56	49	16	12	1	6	—	—	—	—	—	—	73	67	140		
Päätöksellä vastoin vanhem- pien tahtoa Lsl 12 §	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Väliaikaisesti vanhempien suostumuksella Lsl 9 § c . . .	164	162	55	65	5	19	—	2	—	—	—	—	224	248	472		
Vain sijoitettu Lsl 19 §	7	4	1	3	—	2	—	—	—	—	—	—	8	9	17		
Yhteensä	227	215	73	82	8	28	—	2	—	—	—	—	308	327	635		
Siitä sekä avo- että sijais- huoltoa saaneet	15	11	8	16	2	4	—	—	—	—	—	—	25	31	56		

Nuorten kotiapulaisten valvontaa koskevat säännökset ovat ilmeisesti käyneet tehottomiksi; säädös lienee tuntematon useimmille kotiapulaisista palkkaaville perheille. Kertomusvuoden aikana oli lain edellyttämässä valvonnassa kahdeksan nuorta kotiapulaista ja v:lle 1973 heitä siirtyi vain yksi.

Ottolapsitoimintaa varten lastenhuoltotoimistolla oli yksi johtava huoltotarkastaja, joka käytti apunaan maaseutupiireissä toimivia perhehoidontarkastajia ja kaupunkipiirin tarkastajia.

Sosiaalityöntekijöiden tukena toimi adoptioneuvotteluryhmä, johon kuuluivat em. sosiaalityöntekijöiden lisäksi sosiaalilääkärin toimiston psykologi ja psykiatri.

Lastenhuoltotoimisto hoiti kertomusvuonna yhteensä 48 (40) helsinkiläislapsen adoption, näistä oli poikia 28 (19) ja tyttöjä 20 (21). Pelastakaa Lapset ry:n hoitamia helsinkiläislapsien adoptioita käsiteltiin 13 (17). Adoptioryhmä antoi sosiaalihuollon pyynn-

nöstä lausuntoja myös ulkomaille tapahtuvista adoptioista.

Lastenhuoltotoimistolle tehtiin ilmoituksia, kanteluita ja avunpyyntöjä, jotka koskivat 1 862 (1 738) alaikäistä lasta (lukuun eivät sisälly valvonnassa olevat lapset). Ilmoituksista sijoitettiin kodin ulkopuolella kasvatettaviksi ja hoidettaviksi 635 (768) lasta eli 34 (44) %.

Sijaishuolto

Perhehoitoon sijoitettuja oli kertomusvuoden päättyessä 1 433 (1 526). Näistä maaseudun kodeissa 1 207 (1 292) ja Helsingissä 226 (234). Sijoitus perhehoitoon muodostaa eräänlaisen avo- ja laitoshuollon raja-alueen. Juridisesti se kuuluu sijoitustoiminnan ja sijaishoidon piiriin. Olosuhteet, joissa perhehoitoon sijoitetut lapset ovat, lienevät kuitenkin lähinnä verrattavissa normaaliin perhe-elämään.

Perhehoitoa varten toimistolla oli käytettävissään kolme johtavaa huoltotarkastajaa ja 12 perhehoidontarkastajaa, jotka toimivat maaseutupiireissä alueellisen jaon pohjalla. Helsingin kaupungin alueella perhehoidon valvonnasta huolehtivat ao. piirien huoltotarkastajat. Yksi perhehoitotyössä olevista tarkastajista suoritti yksinomaan sijoituskotien hankintaan liittyviä tehtäviä ja yksi tämän kentän ja osittain muunkin lastenhuoltotoimiston työn tiedotus- ja suhdetoimintatehtäviä.

Vuoden aikana julkaistiin kaupunginhallituksen myöntämän määrärahan turvin sijoituskodeille ja asiamiehille tarkoitettua *Me yhdessä* -lehtistä.

Sijaisvanhemmille järjestettiin kertomusvuonna eri puolilla Suomea tiedotus- ja neuvottelutilaisuuksia, joihin osanotto oli varsin runsasta ja innostunutta. Kokousten järjestämistä suunnitellaan edelleen jatkettavaksi kerran kuukaudessa eri paikkakunnilla järjestetyin tilaisuuksin.

Sijaisvanhempia on yritetty innostaa perustamaan ainakin suurimmissa sijoituskunnissa sijaisvanhempien kerhoja tai yhdistyksiä yhteisten ongelmien pohtimista varten.

Perhehoidon valvonnasta huolehtivilla työntekijöillä oli keskimäärin 124 (125) lasta valvottavanaan. Huolimatta viime vuosien työvoimalisäyksestä oli valvottavien määrä tehokasta työtä ajatellen edelleen ainakin kaksi kertaa liian suuri.

Perhesijoitustyöntekijöillä oli tukenaan kerran viikossa apulaislastenhuollontarkastajan johdolla kokoontuva erityinen työryhmä.

Toimistolla oli perhesijoitustoimintaa varten käytettävissään palkattuja paikallisasiamiehiä 45 kunnassa. Asiamiehille järjestettiin vuoden aikana yksi kokous, jossa heidän omaa asemaansa liittyvien asioiden ohella keskusteltiin lasten ja nuorten kasvatuksellista kysymyksistä.

Laitoshoito. Sosiaaliohjesäännön edellyttämää lasten- ja nuorisonhuoltolaitosten sekä vajaamielislaitosten kasvatuksellista ja huol-

loista valvontaa suorittivat lastenhuollontarkastaja, apulaislastenhuollontarkastaja, tarkastaja ja vajaamielishuoltaja. Apulaislastenhuollontarkastajalla ja tarkastajalla oli apunaan tässä tehtävässä yksi huoltotarkastaja ja nuorisokotien osalta kaksi huoltotarkastajaa.

Lasten- ja nuorisonhuoltolaitokset henkilökuntineen ovat omalta osaltaan joutuneet kokemaan yhteiskunnallisten muutosten ja tasapainottomuustilojen paineen. Kasvatus tavoitteita on jatkuvasti jouduttu tarkistamaan ja tarkastelemaan. Myös laitosten henkilökunnan asemaa ja oikeuksia on eri yhteyksissä tarkasteltu. Erityisesti lastensuojelun toimistusjohtajan asettamissa ohjesääntö- ja laitosasiaintoimikunnassa on otettu kantaa näihin kysymyksiin.

Kertomusvuoden aikana aloittivat toimintansa 7-paikkainen Kontulan perhekoti ja 14-paikkainen Maunulan nuorisokoti, jonka valmistumisen jälkeen Kallion nuorisokodin toiminta lakkautettiin. Taivallahden nuorisokodin asuntola-osasto ja Laajasalon nuorisokoti muutettiin vajaamielisten asuntoloiksi.

Lastenhuoltotoimisto sijoitti kertomusvuonna turvattomia lapsia ja nuoria yhteensä 59 laitokseen. Näistä 20 oli kaupungin omia, viisi toisten kuntien omistamia ja loput eri yhdistysten, järjestöjen ja säätiöiden omistamia laitoksia (Lukuihin eivät sisälly vajaamielisten sijoitukset). Lisäksi sijoitettiin lapsia ja nuoria tutkimusta ja hoitoa varten Lastenlinnaan ja sairaaloiden lasten- ja nuorisopsykiatrisille osastoille.

Kysymys lapsikroonikoiden laitoshoidosta oli edelleen ratkaisematta. Lastenhuoltolaitoksissa jouduttiin hoitamaan useita lapsia ja nuoria, joiden oikea sijoituspaikka olisi ollut sairaala.

Jälkihuolto

Lakisääteinen turvattomien lasten huolto päättyy lapsen täytettyä 16 vuotta. Helsingin

gin lastensuojelutoimen piirissä on kuitenkin jo kauan todettu mainittu ikäraja useissa tapauksissa liian matalaksi. Niinpä nuorten koulunkäynnin ja ammatti- tai oppikouluopintojen saattamiseksi loppuun on huoltoa usein jatkettu ohi tämän ikärajan eli huostaanoton päätyttyäkin.

Kertomusvuoden lopussa oli jälkihuoltoa saavia yhteensä 313 (339) nuorta. Heidän lisäksi annettiin useille nuorille tilapäistä, lyhytaikaista tukea.

Jälkihuoltoa saavista oli laitoshoidossa 138 (133), perhehoidossa 152 (187) ja itsenäisesti asuvia 24 (19). Heistä jatkoi koulunkäyntiä 242 (283), työssä kävi 64 (47), 6 (4) ei ollut työssä eikä koulussa ja 1 (1) oli sairaalahoidossa.

Lienee odotettavissa, että jälkihuollossa olevien määrä lisääntyy yleisen koulutusajan pidentyessä ja jatkokoulutustarpeen tullessa yhteiskunnassa nykyistä yleisemmin hyväksytyksi.

Jälkihuoltotyötä hoiti toimistossa yksi huoltotarkastaja apunaan kaupunki- ja maaseutupiirien tarkastajat ja laitosten sosiaalityöntekijät.

Vajaamielishuolto

Kertomusvuosi oli vajaamielishuollossa eräänlainen väli vuosi. Uusia toimintapisteitä, kuten Mellunmäen päivähuoltola ja Koskelan asuntola, oli rakenteilla, mutta niiden valmistuminen ja käyttöönotto siirtyi seuraavaan vuoteen. Laitospaikkapula oli kuluneenakin vuonna vajaamielishuollon suurin vaikeus. Niistä vajaamielislaitoksista, joissa Helsingillä ei ole paikkavarauksia, tuli jatkuvasti

pyyntöjä helsinkiläisten pois siirtämisestä. Kaupungin laitostoiminnassa ei vielä kertomusvuonna tapahtunut muutoksia. Killmän keskuslaitoksen osalta oli menossa edelleen odotusvaihe. Eräitä suunnitelman osia tarkistettiin ja kaupungin taholta pyrittiin kiirehtimään hankkeen toteutumista. Lisäksi neuvoteltiin Sofianlehdon vastaanottokodin hoitopaikkojen käytöstä entistä laajemmin vajaamielisten hoitoon. Samalla pantiin vireille Helsingin kaupungin väliaikaisen keskuslaitoksen perustamista koskeva asia. Keskuslaitos muodostuisi aluksi jo toiminnassa olevista vajaamielishuollon toimintapisteistä.

Päivähuoltoloiden toiminta jatkui täydellä vahvuudella. Kaupungilla oli vuoden lopussa omia päivähuoltolapaikkoja 325. Yksityisiin päivähuoltoloihin oli sijoitettuna 74. Syksyllä aloitti toimintansa uusi yksityinen päivähuoltola, hoitopedagogisen Rudolf Steiner -koulun kannatusyhdistyksen ylläpitämä 15-paikkainen Marjatta-koulu.

Kesävirkestystoiminta laajeni ja monipuolistui alan yhdistysten toimesta edelleen ja kuluneena kesänä saattoi lastensuojeluvirasto sijoittaa 159 kehitysvammaista siirtoloihin ja leireille.

Yhteistyö alan yhdistysten ja Helsingin seurakuntien kanssa oli myönteistä ja tiivistä. Niiden järjestämät toiminnot tukivat merkittäväällä tavalla kaupungin vajaamielishuoltoa.

Alan henkilöstön koulutustoiminta jatkui vireänä ja sekä kursseille että erilaisiin koulutus- ja neuvottelutilaisuuksiin osallistuttiin aktiivisesti.

Vajaamieliset 31.12.1972 iän, sukupuolen, älykkyyden ja syntyperän mukaan

	0—6 v		7—15 v		16 v		Syvästi vajaamiel. ÄO alle 20		Väkeästi vajaamiel. ÄO 10—35		Keskit. vajaamiel. ÄO 36—51		Lievästi vajaamiel. ÄO 52—67		Tark. mää- rittelemätön vajaamiel.		Aviollisia		Aviottomia		Yhteensä
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	
<i>I Kotihoidossa olevat</i>	38	20	79	55	209	206	6	5	28	26	96	92	138	115	58	43	320	276	6	5 ¹⁾	607
Vajaamielisvalvonnassa	—	—	2	—	14	10	—	—	—	—	2	4	14	5	—	1	12	7	4	3	26
Päivähuoltoloissa	18	7	78	51	123	103	—	—	12	10	76	68	101	67	30	16	211	155	8	6	380
Kaupungin omistamissa	15	4	74	46	94	73	—	—	9	8	63	46	88	56	23	13	175	118	8	5	306
Yksityisissä	3	3	4	5	29	30	—	—	3	2	13	22	13	11	7	3	36	37	—	1	74
<i>II Vajaamielislaitoksissa</i>	8	5	48	38	199	136	27	20	91	68	65	54	39	19	33	18	228	155	27	24	434
Helsingin kaupungin laitok- sissa	—	—	1	—	21	9	4	1	8	3	8	4	2	—	—	1	21	9	1	—	31
Valtion laitoksissa	—	—	—	—	12	5	1	—	1	—	6	3	4	2	—	—	9	3	3	2	17
Kuntainliiton laitoksissa	—	1	8	12	30	21	6	6	16	15	7	8	6	1	3	4	32	30	6	4	72
Säätiöiden ja yhdistysten lai- toksissa	8	4	39	26	136	101	16	13	66	50	44	39	27	16	30	13	166	113	17	18	314
<i>III Lastenhuoltolaitoksissa</i>	27	17	39	27	49	31	21	14	17	18	26	10	25	15	26	18	89	66	26	9	190
Hgin kaupungin omistamissa	24	16	39	27	37	25	19	14	17	17	21	9	17	11	26	17	75	61	25	7	168
Yksityisissä	3	1	—	—	12	6	2	—	—	1	5	1	8	4	—	1	14	5	1	2	22
<i>IV Sairaaloissa ja parantoloissa</i>	1	3	1	—	96	100	1	3	21	20	33	34	42	45	1	1	84	86	14	17	201
<i>V Perhehoidossa</i>	—	—	1	3	8	12	—	1	—	—	2	4	7	10	—	—	6	8	3	7	24
Vajaamielisiä yht.	74	45	168	123	561	485	55	43	157	132	222	194	251	204	118	80	727	591	76	62	1 456

¹⁾ Tähän sisältyy 201 pelkästään kotihoidossa ollutta.

6. Suojelukasvatustoimisto

Suojelukasvatustoimiston tutkittavaksi tulleiden henkilöiden määrä oli 2 529 (3 106). Lukuun ei sisälly koulukuraattorien hoitamia tapauksia.

Toimiston työssä painottuivat edelleen päihdeongelmien aiheuttamat tehtävät. Uuden huumausainelain voimaantulo 1.3. 1972 ei aiheuttanut varsinaisesti muutoksia toimiston työssä. Vuoden 1971 lopussa voimaan tulleen myrkkylain avulla on tinnerin käyttöä nuorison keskuudessa onnistuttu vähentämään, mutta tilalle valitut muut nuuhkittavat aineet ovat olleet yhtä vaarallisia eikä kuolemantapauksilta ole välttytty. Yhteistoiminta päihdehuoltoon suorittavien järjestöjen kanssa on jatkunut entisessä laajuudessa. A-klinikkasäätiön kanssa on tehty sopimus, jolla kaupungin tuki Helsingin nuorisoasemalle on järjestetty pysyvälle

kannalle. Kaupunginkanslian ja sosiaalishallituksen kesken käytyjen neuvottelujen perusteella oli 17.11.1971 asetettu työryhmä selvittämään päihdehuollon tilannetta Helsingissä ja hahmottelemaan sen lähivuosien kehityslinjoja. Työryhmän mietintöön nojautuen lastensuojelulautakunta merkitsi talousarvioehdotukseensa eräitä virkoja päihdehuoltotyön tehostamista varten, mutta näitä ei otettu v:n 1973 talousarvioon. Suojelukasvatustoimiston voimavarat päihdehuollon alalla eivät ole siis lainkaan lisääntyneet tehtävien laajenemisesta huolimatta. Nuorisonhuoltaja toimi puheenjohtajana Helsingin seudun yhteiskuntatutkimuksen neuvottelukunnan 30.9.1971 asettamassa projektiryhmässä, joka toimi neuvottelukunnan palkkaaman tutkijan tukena. Projektiryhmä lopetti työnsä v:n 1972 päättyessä ja tutkija jätti tutkimuksensa neuvottelukunnalle v:n 1973 alussa. Selviämisasemien suhteen toi-

misto on jatkuvasti painottanut, että työ olisi aloitettava Helsingissä alaikäiseen kohdistuvana toimintana rajoitetuissa puitteissa. Lastensuojelulautakunta on myös tehnyt ehdotuksen huoneiston varaamiseksi nuorille päähtyneille tarkoitettua selviämisasemaa varten. Mitään toimintaa ei kertomusvuoden aikana tässä suhteessa kuitenkaan saatu alulle.

Kriminaalipolitiikkaan liittyvät tehtävät ovat laajentuneet sen kautta, että kertomusvuodesta lähtien raastuvanoikeudessa käsiteltiin nuorten lainrikkojain asioita kolmella tähän tehtävään erikoistuneella osastolla aikaisemman kahden asemasta. Tämän johdosta kaupungin tukea Kriminaalihuolto ry:lle laajennettiin niin, että sinne voitiin palkata kolmas oikeusedustaja lastensuojelulautakunnan antamiin tehtäviin. Toiminta raastuvanoikeuden nuoriso-osastoissa on vähäisten omaisuusrikosten osalta supistunut, mutta huumausainelakia rikkoneiden nuorten asiain määrä on lisännyt näiden oikeusedustajain työtä.

Rikoslain aikaisemmat muutokset, jotka koskivat henkeen ja ruumiilliseen koskemattomuuteen kohdistuvia sekä omaisuusrikoksia eivät sellaisenaan ole sanottavasti vaikuttaneet toimiston työhön. Sen sijaan on todettava, että 11.7.1970 voimaan tullut rangaistusmääräyslaki alkoi vaikuttaa toimiston työhön sen jälkeen, kun sisäasiainministeriö v:n 1971 lopulla oli antanut poliisiviranomaiselle ohjeet uuden lain soveltamisesta. Rangaistusmääräysmenettelyä käyttäen voitiin nyt käsitellä myös eräitä nuorten keskuudessa ilmeneviä yleisiä rikoksia ennenkaikkea näpistämistä. Tämä supisti kertomusvuoden kuluessa jonkin verran esitutkinnan yhteydessä tehtävää sosiaalityötä. Eräiltä muilta osin nämä tehtävät kuitenkin laajenivat. Kun työntekijöiden määrää ei ole voitu lisätä, nämä asetuksessa määrätyt tehtävät ovat edelleen osittain jääneet suorittamatta, mikä on vaikeuttanut myönteistä yhteistyötä rikospoliisin kanssa.

Toimisto on pyrkinyt valitsemaan tehtävnsä välittömästi nuorison sosiaalisen sopeutumisen ongelmista lähtien ja suorittanut myös eräitä välttämättömiä tehtäviä, joita ei nimenomaan ole laissa säädetty, koska näillä on hoidollisesti laajempi merkitys kuin vanhentuneen lain muodollisella noudattamisella.

Niinpä koulunkäyntinsä laiminlyövien oppilaiden kohdalla on entistä suuremmassa määrin kustannettu yksityisopetusta, mitä koululaitos ei voi riittävän laajasti järjestää. Tällaista apua annettiin kertomusvuonna 63 (48) oppilaalle kustannusten ollessa 45 865 (27 066) mk. Täten on ilmeisesti rajoitettu nuorten sijoittamista internaattilaitoksiin ja siten vältetty vielä suurempia kustannuksia. Työikään ehtineitten nuorten auttamisessa on uutta työmuotoa edustanut Nuorten työkotit, jossa pitkien valmistelujen jälkeen saatiin suojatyö käyntiin vasta syyskuussa 1972. Tältä osin on lastensuojelulautakunta antanut kaupunginhallitukselle kertomusvuoden kokemuksista seikkaperäisen selvityksen.

Mustalaisnuorten osuus suojelukasvatuksessa on lisääntynyt etenkin avohuollon tukipalvelujen osalta. Varsinkin Helsinkiin viime vuosina muuttaneiden mustalaisperheiden lapset ovat koulunkäynnissään siinä määrin viivästyneet, ettei heidän asiaansa ole voitu auttaa muuten kuin yksityisopetuksen tai internaattisijoituksen avulla. Pelkästään yksityisopetusta kustannettiin kertomusvuoden aikana 11 mustalaislapselle, mihin käytettiin varoja kaikkiaan 10 209 (3 285) mk. Muilta osin ei mustalaisten avohuollon kustannuksissa ole tapahtunut merkittävää nousua. Mustalaislasten sijaishuolto oli kauttaaltaan laitoshuoltoa ja vain harvoin menestyksellistä. Laitoksissa oli 17 mustalaislasta kuten edellisenäkin vuonna ja hoitopäivien luku oli 1 686, joten mustalaislapset olivat vahvasti yliedustettuina suojelukasvatuksen sijaishuollossa. Valtionapu on ollut merkittävä.

Suojelukasvatustoimiston valvonta v. 1972

	Suoja- valvonnassa		Lastenhuollon jälki- valvonnassa tai perhe- hoitoon sijoitettuja		Valvottavia kaikkiaan		
	Valvottavia kaikkiaan				Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
	lastensuo- jeluviran- omainen	yksityinen henkilö	lastensuo- jeluviran- omainen	yksityinen henkilö			
Jäljellä v:sta 1971	138	12	162	2	212	102	314
V. 1972 valvontaan tulleita	94	5	143	1	149	94	243
Näistä:							
Muutti toiselle paikkakunnalle, vi- hittiin avioliittoon, kuoli tai val- vonnän enimmäisaika päättyi ..	8	1	12	—	14	7	21
Poistettiin valvonnasta myönteisin tuloksin	39	3	43	1	46	40	86
Otettiin lastensuojelulautakunnan huostaan tai sijoitettiin jälleen lastenhuoltolaitokseen	34	3	14	1	30	22	52
Valvonta lopetettiin tuloksetto- mana	8	1	7	—	12	4	16
Tuomittiin rikoksesta tai siirrettiin huoltolautakunnan alkoholisti- ja irtolaishuolto-osaston huolletta- vaksi	10	3	3	—	13	3	16
V:een 1973 jääneitä	133	6	226	1	246	120	366
Yhteensä	232	17	305	3	361	196	557

Suojelukasvatuksen uudet huoltotoimenpiteet v. 1972

Huoltotoimenpide	Lapsen ikä, vuotta										Tunte- maton		Kaikkiaan		
	—6		7—12		13—15		16—17		18—						
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	Yht.
<i>Avohuolto</i>															
Tutkimus	3	2	151	13	395	197	726	334	377	129	19	11	1 671	686	2 357
Neuvonta ja ohjaus	—	—	25	3	59	30	44	35	8	8	3	2	139	78	217
Suojeluvalvonta	—	—	18	3	58	21	50	32	30	21	—	—	156	77	233
Muu valvonta	—	—	8	3	23	11	38	11	48	22	—	—	117	47	164
Taloudellinen avustaminen	—	—	26	5	87	46	107	87	81	46	—	—	301	184	485
Sosiaalinen oikeusapu	—	—	6	—	66	19	180	69	55	19	4	1	311	108	419
Toimittaminen lääkärin tai psykologin tutkimukseen	—	—	5	1	10	4	2	7	1	3	—	—	18	15	33
Koulunkäynnin järjestämi- nen	—	—	3	—	4	6	5	—	—	—	—	—	12	6	18
Toimittaminen kotikuntaan	—	1	5	1	14	17	14	25	8	8	—	—	41	52	93
Muu toimenpide	—	—	22	5	40	36	81	55	42	12	1	1	186	109	295
Yhteensä	3	3	269	34	756	387	1 247	655	650	268	27	15	2 952	1 346	4 314
<i>Sijaishuolto</i>															
Luovutussopimuksella Lsl 11 §	—	—	1	—	7	3	11	7	1	2	—	—	20	12	32
Päätöksellä vastoin vanhem- pien tahtoa Lsl 12 §	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	1	2	3
Väliaikaisesti vanhempien suostumuksella Lsl 9 § c	—	—	25	5	40	22	19	14	3	3	—	—	87	44	131
Vain sijoitettu Lsl 19 §	—	—	8	2	24	11	29	26	7	4	—	—	68	43	111
Yhteensä	—	—	34	7	72	37	59	48	11	9	—	—	176	101	277
Siitä sekä avo- että sijais- huoltoa saaneet	—	—	24	6	56	28	36	30	6	9	—	—	122	73	195

Avohuolto

Vastaanottoryhmä. Toimistolle huoltoa varten saapuneiden ilmoitusten lukumäärä kokonaisuudessaan laski suunnilleen v:n 1970 tasolle olleen 4 507 (ed.v. 5 148). Lukuun eivät sisälly koulukuraattorityössä hoidetut tapaukset. Lasku esiintyi nimenomaan poliisiviranomaisten taholta tulevien ilmoitusten määrässä, mikä johtui edellä mainituista syistä. Se näyttäytyi nimenomaan anastusrikosten kohdalla mottoriajoneuvoihin kohdistuneita anastuksia lukuun ottamatta. Vanhemmat, omaiset ja huollon tarpeessa oleva itse esiintyivät ilmoituksen tekijöinä suunnilleen samassa määrin kuin edellisenä vuonna. Ensihuollossa, joka työskenteli klo 24 saakka joka ilta, vastaanotettujen tapausten määrä oli 2 036 (2 508). Noin 54% ensihuollon asioista hoidettiin perjantain, lauantain, sunnuntain tai muiden vapaapäivien ja niiden aattojen iltoina. Ensihuollon yhteyteen kuuluvaa etsivää nuorisohuoltoa kaupungilla voitiin työvoiman puutteen takia suorittaa koko vuoden aikana vain 85 tuntia.

Aluekuraattorit. Aluekuraattorien toiminnassa merkitsi uutta vaihetta Herttoniemen sivutoimiston perustaminen, missä suojelukasvatustoimiston kahden huoltotarkastajan työ alkoi toukokuussa 1972. Samalla järjestettiin yhden huoltoviraston ja yhden lastensuojeluviraston huoltotarkastajan työ siten, että he omalla alueellaan suorittivat suurimman osan molempien virastojen työstä. Herttoniemen sivutoimiston johtava huoltotarkastaja oli samalla huoltotarkastajien lähimpänä esimiehenä myös suojelukasvatustyön osalta. Tätä uutta kokeilutoimintaa koskeva tutkimus ja arviointi pantiin henkilöasiainkeskuksen toimesta kertomusvuonna alulle. Suojelukasvatustoimiston osalta kokemukset uudesta järjestelystä ovat olleet pääasiassa myönteisiä. Em. työntekijät ovat kaikki osallistuneet suojelukasvatustoimiston yhteisiin työntekijäneuvotteluihin.

Apulaisnuorisohuoltaja on säännöllisesti

yhtenä päivänä viikossa ollut Herttoniemen sivutoimistossa tavattavissa ja antanut kuraattoreille työnohjausta. Jakomäen ja Myllypuron alueilla toimivat aluekuraattorit ovat säännöllisesti viikottain konsultoineet oman alueensa kansakoulussa.

Koulukuraattorityössä oli edelleen kaksi sosiaalityöntekijää, joista toinen toimi Aleksis Kiven sekä toinen Kallion ja Vallilan kansakouluissa. Kuraattorien asiakkaina oli kertomusvuonna 363 (361) oppilasta, joista 157 oli I—II luokilta, 150 III—VI luokilta ja kansalaiskoulusta 56. Toimintaa selostetaan lähemmin suomenkielisten kansakoulujen toimintakertomuksessa. Lastensuojelulautakunnan ja -viraston uusiintuvat aloitteet koulukuraattorityön laajentamiseksi eivät johtaneet mihinkään toimenpiteisiin. Koulusuunnittelutoimikunnan oppilashuoltojaostossa oli suojelukasvatustoimiston edustaja.

Sijaishuolto

Sijaishuollon osuus avohuollon tukipalveluihin verrattuna ei kertomusvuonna vähentynyt edellisestä vuodesta. Sijaishuoltopäiviä kertyi yhteensä 78 575 (70 134), mistä luvusta kaupungin omien laitosten ja yksityisten laitosten osuus pysyi likipitään samansuuruisena. Valtion laitosten käyttö hoitopäivien mukaan laskettuna väheni edelleen ja perhehoidon osuus puolestaan lisääntyi olleen 26 653 (17 245). Perhehoidon osuus sijaishuoltopäivistä nousi siten yli kolmanneksen oltuaan edellisenä vuonna n. neljäsosa hoitopäivistä. Sopivien sijaiskotien saamiseen olisi enemmänkin mahdollisuuksia, mutta työntekijäin riittämättömyyden takia toimintaa ei ole voitu enempää laajentaa. Liiallisen työn paineen takia on hoidon taso vakavasti vaarantunut. Kertomusvuonna järjestettiin Mikkelissä ja Hämeenlinnassa suojelukasvatuksen sijaisvanhempien neuvottelupäivä.

Laitoskuraattorit ovat suorittaneet sosiaalityöntekijäin tehtävän kaikissa niissä laitoksissa, missä ei ole ollut omia sosiaalityöntekijöitä. Laitoshoidosta poistuneiden huollossa laitoskuraattorit toimivat samaan tapaan kuin aluekuraattorit, mutta heidän toiminnassaan näytteli myös turvattomassa tilassa olevien ja etenkin työsopeutuvuuden ongelmia osoittaneiden nuorten avustaminen suurempaa osaa.

Kutsuntalautakunnassa on edelleen toiminut Helsingin kaupungin edustajana suojelukasvatustoimiston johtava huoltotarkastaja.

Toimistotyö on olennaisesti lisääntynyt valtionavun mahdollisuuksien parannuttua. Toimistotyötä ovat erityisesti rasittaneet perhehoidon maksuasiat sekä suoritettujen avustukset samoin kuin se, että laitoshuollon hoitoajat ovat lyhentyneet, minkä kautta siirrot ja sijoitukset aiheuttavat enemmän toimistotyötä.

7. Sosiaalilääkärin toimisto

Vuosi oli sosiaalilääkärin toimiston seitsemästoista toimintavuosi. Kuten aikaisemminkin se sai kaikki tehtävänsä Helsingin kaupungin lastensuojelutoimen piiristä avotai laitoshuollon virkailijoiden aloitteesta ja suosituksesta. Pääosa toiminnasta on ollut ns. asiakaskesteistä konsultaatiota, jolloin lapsi tai nuori ja hänen huoltajansa ovat käyneet tutkimuksissa, mihin perustuva tilanteen arvio on neuvottelussa ja useimmiten myös kirjallisesti toimitettu lähettäjälle jatkotoimenpiteiden suunnittelua tukemaan. Osa tutkituista on jäänyt hoitoon sosiaalilääkärin toimistoon. Jossain määrin on harjoitettu myös ns. työntekijäkesteistä konsultaatiota, jolloin lastensuojeluvirkailija on esittänyt oman asiakkaansa hoidossa ilmenneviä ongelmia ilman asiakkaan käyntiä sosiaalilääkärin toimistossa.

Noin puolet sosiaalilääkärin toimiston työntekijöiden työajasta meni avohuollon

piiristä tulevien asiakkaiden tutkimus-, hoito- ja konsultaatiotyöhön. Laitokset saivat tarvitsemansa psykiatrin palvelut toimiston psykiatreilta. Tämä toiminta vaihteli laitosten luonteesta ja tilanteesta riippuen varsin kiinteästä hoidollisesta, kuten lääkehoidot ja psykoterapia, työpanoksesta verrattain harvoin käynteihin. Laitosten psykologiset tehtävät hoidettiin osaksi laitosten omien, osaksi sosiaalilääkärin toimiston psykologien toimesta.

Vuoden aikana toimistoon ilmoitettiin 1 038 lasta tai nuorta. Lähettäjien mukaan nämä jakaantuivat seuraavasti:

		%
lastenhuoltotoimistosta	546	52.6
vajaamielishuolto-osastosta	198	19.1
suojelukasvatustoimistosta	294	28.3

Yleisimpänä sosiaalilääkärin toimistoon suosittamisen syynä olivat hermostolliset herkkyysoireet ja sopeutumattomuusoireet sekä koulunkäyntiin ja ammattiin hakeutumiseen liittyvät vaikeudet. Tutkimuskäyntiä oli 1 155. Ohjaus- ja hoitokeskusteluja sekä terapiakäyntejä oli yhteensä 2 503, joista kotikäyntejä oli yhteensä 26 ja laitospäyntejä 696.

Tutkituista ja hoidossa olleista lapsista ja nuorista oli neuvotteluja lastensuojelu-, koulu- ja terveydenhoitoviranomaisten sekä ammatinvalinnan ohjaajien kanssa yhteensä 6 274. Lapsia ja nuoria koskevia lausuntoja annettiin 1 827.

Lastensuojelun toimitusjohtaja asetti 18.1. 1972 lastensuojelutoimen kasvatuseurolan ohjesääntötoimikunnan, johon kuuluivat puheenjohtajana varat. Juurinen, sihteerinä maist. Piironen, jäsenenä sos.lääk. Syväne, johtava psykologi Mäntyoja, sos.tarkkaaja Tonttila ja tarkast. Raitasuo. Toimikunta piti 10 kokousta ja valmisti ohjesääntöluonnoksen, jonka lastensuojelulautakunta hyväksyi 6.6. esittäen sen kaupunginhallitukselle kaupunginvaltuuston vahvistettavaksi.

Vuoden lopulla kaupunginvaltuusto hyväksyi Helsingin kaupungin kasvatusterveystoimikunnan, joka tultuaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamaksi tulee aiheuttamaan muutoksia nykyiseen organisaatioon.

8. Elatusaputoimisto

Elatusapuvelvollisuuden alustavan selvityksen suoritti lastenvalvoja äitien antamien tietojen perusteella. Asianomaisten ja lastenvalvojan keskinäisissä neuvotteluissa koettiin kussakin tapauksessa saada aikaan elatussopimus. Jos elatusvelvolliseksi makajaksi ilmoitettu kieltäytyi sopimasta tai elatusavun määrästä ei päästy yksimielisyyteen, otettiin lapsen äidin pyynnöstä tai virran puolesta elatusvelvollista vastaan haaste.

Elatusvelvollisuus selvitettiin asianosaisten keskinäisellä sopimuksella 252 (221) tapauksessa ja tuomioistuimen päätöksellä 63 (93) tapauksessa, joista 5 (10):ssä kanne hylättiin.

Maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain perusteella haettiin kantajana esiintyvän äidin puolesta 53 (77) tapauksessa maksutonta oikeudenkäyntiä; hakemuksista hyväksyttiin 51 (70) ja hylättiin 2 (7).

Kaikkiaan esiinnyttiin oikeudessa 234 (270) kertaa. Lisäksi lastenvalvoja esiintyi toisten kuntien lastenvalvojien puolesta oikeudessa 4 (10) kertaa.

Muille sosiaaliviranomaisille annettiin virka-apua lastenvalvojan toimialaan kuuluvissa tehtävissä 96 (110) tapauksessa.

Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten luetteloon merkittiin vuoden 1972 aikana 737 (650) lasta ja poistettiin 654 (634) lasta. Kun v:lta 1971 siirtyi 4 609 (4 593) tapausta, oli v:n 1972 lopussa 4 692 (4 609) lasta luettelossa, lisäys edelliseen vuoteen verraten 1.8%.

Ottolapsiksi hyväksyttiin 48 lastenvalvojan luetteloissa ollutta, avioliiton ulkopuolella syntyntä lasta.

Tunnustettuja lapsia oli 831 (682).

Työlaitosesityksiä teki elatusapujaosto Uudenmaan lääninhallitukselle avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten osalta 34 (52) ja avioliitossa syntyneiden lasten osalta 125 (147) tapauksessa. Lääninhallituksen päätös saatiin yhteensä 150 (169) tapauksessa. Päätöksistä oli hylkääviä 12 (37). Huoltoapulain 42 §:n perusteella käsiteltiin elatusapujaostossa työlaitoksessa olevien elatusvelvollisten 89 (140) työloma-anomusta. Työlaitospäätöksen täytäntöönpano päättyi 41 (37) tapauksessa lapsen täytettyä 18 vuotta. Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiä saatiin 22 (40), joista 12 (12) hylkääviä. Väli-päätöksiä käsiteltiin yhteensä 103, joista korkeimmalle hallinto-oikeudelle osoitettiin 27 ja lääninhallitukselle 74 lausuntoa. Määräajan pidennyksesityksiä tehtiin 8.

Elatusavun ennakkoa koskevia hakemuksia jätettiin elatusaputoimistoon v:n 1972 aika na 780 (754), joista lautakunta hylkäsi 49 (49), koska lainmukaiset edellytykset ennakon suorittamiselle puuttuivat, sekä lakautti ennakon suorittamisen 430 (472) tapauksessa samasta syystä.

Ennakkoa suoritettiin 4 979 (4 518) avioliitossa syntyneestä lapsesta 3 041 (2 909) nostajalle yhteensä 2 408 321 (1 937 958) mk. Ennakon korvausta perittiin 1 285 (1 114) elatusvelvolliselta 462 261 (362 593) mk.

Ennakkoa maksettiin 1 293 (1 197) avioliiton ulkopuolella syntyneestä lapsesta 1 253 (1 173) huoltajalle yhteensä 590 864 (477 000) mk. Suoritetun ennakon korvaukseksi perittiin 744 (591) elatusvelvolliselta yhteensä 169 333 (140 079) mk.

Ennakkoa suoritettiin siis kaikkiaan 4 294 (4 096) nostajalle 6 272 (5 715) lapsesta yhteensä 2 999 186 (2 414 958) mk.

Ennakon korvausta perittiin siis yhteensä 631 594 (502 672) markkaa eli 21.1 (20.8)% suoritettujen ennakoiden määrästä.

Uudenmaan lääninhallitus on nojautuen elatusavun ennakosta annetun lain 17 §:ään v:n 1972 kuluessa tekemillään päätöksillä määrännyt, että 53 (136) elatusvelvolliselta saadaan korvaus suoritetusta ennakosta jättää perimättä eli yhteensä 78 089 (213 949) mk.

Lääninhallitus hylkäsi 4 (11) elatusvelvollisen anomuksen vapautua korvaamasta suoritettua ennakkoa.

Elatusaputoimisto on v:n 1972 kuluessa 123 (135) tapauksessa antanut lausuntoja ja selvityksiä Uudenmaan lääninhallitukselle elatusvelvollisten hakemuksista, jotka koskivat vapautumista korvaamasta suoritettua ennakkoa.

Aviottomien lasten äitien ja elatusvelvollisten siviilisäätö lapsen syntyessä

Siviilisäätö	Äiti	%	Elatus- velv.	%
Naimattomia	3 852	82.1	1 911	40.7
Leskiä ja laillisesti eronneita	621	13.2	558	11.9
Naimisissa	216	4.6	1 252	26.7
Tiedot puuttuvat	3	0.1	971	20.7
Yhteensä	4 692	100.0	4 692	100.0

Aviottomien lasten äitien ja elatusvelvollisten ikä lapsen syntyessä

Ikä, vuotta	Äiti	%	Elatus- velv.	%
15	25	0.5	7	0.2
16—19	888	18.9	286	6.1
20—24	1 900	40.5	1 228	26.2
25—29	980	20.9	1 036	22.1
30—34	506	10.8	592	12.6
35—39	290	6.2	357	7.6
40—44	90	1.9	195	4.1
45—49	10	0.2	110	2.3
50—54	—	—	50	1.1
55—	—	—	34	0.7
Tiedot puuttuvat	3	0.1	797	17.0
Yhteensä	4 692	100.0	4 692	100.0

Ennakon korvaamisesta vapauttamisen perusteet

Elatusvelvollinen	Tapa- uksia	mk
sairas	2	470
kuolinpesän varattomuus . .	8	13 006
työkyvyttömyys	35	53 839
asepalvelus	1	890
Itensä ja omaisten elättämisen vaarantaminen	7	9 884
	53	78 089

9. Väestöasiaintoimisto

Äitiysavustukset. Hakemuksia otti vastaan lastensuojeluviraston lisäksi 34 neuvolaa, yht. 45 neuvolapiirissä. Virastoon jätettiin 79 (92) ja neuvoloihin 6 385 (6 660) hakemusta.

Väestöasiainjaosto käsitteli yhteensä 6 464 (6 752) äitiysavustushakemusta. Näistä hyväksyttiin 6 443 (6 715), joista aviottomia 593 (561) ja hylättiin 21 (37), joista aviottomia 4 (13).

Avustus myönnettiin 6 220 (6 518) sellaiselle hakijalle, jotka olivat käyneet lain määräämässä tarkastuksessa ennen neljännen raskauskuukauden päättymistä sekä 223 (197) hakijalle, jotka olivat esittäneet pätevän syyn laiminlyöntiinsä.

Äitiysavustuksen mukaiset tarkastuksessa käynnit

Raskauskk	v. 1971	v. 1972
IV tai aikaisemmin	6 532	6 234
V	54	82
VI	68	63
VII	35	38
VIII	30	28
IX	15	10
X	6	4
Ei tarkastuksia ennen synny- tystä	12	5
Yhteensä	6 752	6 464

Tarkastuksessa käynnit viimeistään IV raskauskuukautena olivat 96.4 (96.7) % kaikista suoritetuista lain määräämistä tarkastuksessa käynneistä.

Kertomusvuoden loppuun mennessä suoritettiin hakijoille edelliseltä vuodelta nostamatta jääneitä ja kertomusvuoden aikana myönnettyjä avustuksia yhteensä 398 100 (400 230) mk. Näistä oli luontoisavustuksia 295 440 (290 170) mk:n arvosta. Ohjekirjaisia odottaville äideille jaettiin edelleenkin kaupungin kustannuksella.

Sosiaalihallitus myönsi kertomusvuoden äitiysavustusten maksamiseen ennakkoa 70 000 (70 000) mk.

Äitiysavustus oli kertomusvuonna 60 mk jokaista syntynyttä lasta kohti.

Perhelisät. Perhelisähakemuksia oli yhteensä 969 (1 026), joista hyväksyttiin 883 (945) ja hylättiin 86 (81). Veroylityksen takia hylättiin 69 (64), ja muusta syystä 17 (17). Hakemuksista oli toistamiseen käsiteltävänä perhelisäkorotuksen takia 606 (520) ja lapsen syntymän tai muun syyn takia 20 (14).

Perhelisän määrä oli 124 (92) mk lisään oikeutettua lasta kohti. Lisä myönnettiin harkinnan perusteella 161 (163) perheelle veroylityksestä huolimatta.

Perhelisää saaneella 863 (931) perheellä oli lisään oikeutettuja lapsia yhteensä 3 435 (3 750), joista 3 256 (3 576) alle 16-vuotiaita ja 178 (174) koulunkäynnin sekä 1 (—) työkyvyttömyyden perusteella huomioon otettuja 16-vuotta täyttäneitä lapsia.

Perhelisäperheet lapsiluvun mukaan

Lapsia perhettä kohden	Perheitä		
	v. 1971	v. 1972	%
2	145	148	17.1
3	78	76	8.8
4	444	394	45.7
5	178	170	19.7
6	57	51	5.9
7	30	16	1.9
8	5	5	0.6
9	3	3	0.3
10	2	—	—
Yhteensä	931	863	100.0

Perhelisän saajista oli 585 (660) eli 68 (71) % varsinaisia suurperheitä ja 278 (271) työkyvyttömiä perheitä.

Kertomusvuonna suoritetusta koko perhelisän määrästä 169 601 (134 741) mk:sta jaettiin suurille perheille 109 771 (92 674) mk ja työkyvyttömiä perheille 59 830 (42 067) mk.

Avustuksen suorituksessa käytettiin edelleenkin liikkeisiin suoraan annettuja osto-osoituksia. Osan tarvikkeista hankkivat perheet itse esittäen niistä hyväksyttävän tilityksen toimistoon.

Perhelisävaroista käytettiin asuin- ja talousrakennusten kunnostamiseen 2 225 (1 123) mk, sänkyihin ja vuodevaatteisiin 73 319 (60 071) mk, huonekaluihin ja sisustukseen 32 379 (26 687) mk, astioihin ja muihin taloustarvikkeisiin 13 738 (14 229) mk, pölynimureihin, jääkaappeihin, pakastearkkuihin, ompelu- ja pesukoneisiin 10 392 (4 698) mk, vaatetukseen 36 992 (26 902) mk ja muihin luontoissuorituksiin 556 (1 030) mk.

Sosiaalihallitus myönsi kertomusvuonna perhelisien maksamista varten ennakkoa 135 000 (105 000) mk.

Erityislapsilisät. Uusia erityislapsilisähakemuksia jätettiin kertomusvuoden aikana 663 (550), joista toisista kunnista siirrettyjä oli 20 (27). Hakemuksia hylättiin 133 (85).

Väestöasiainjaoston käsiteltävänä oli kertomusvuoden aikana 1 918 (1 776) erityislapsilisäsasia. Näistä oli lain määräämiä tarkistuspäätöksiä 979 (941). Harkinnan perusteella lisä myönnettiin tai sen suoritusta jatkettiin veroylityksestä huolimatta 186 (148) nostajalle. Tapauksia, joissa erityislapsilisähakemus hylättiin tai tarkistuksen yhteydessä suoritus päätettiin lopettaa, oli 395 (395). Laissa säädettyjen edellytysten puuttumisen takia hylättiin anomus tai lakkautettiin suoritus 305 (302) tapauksessa, veroylityksen takia 48 (39), varallisuuden takia lapsen avuttomuudesta huolimatta 9

(21), toisiin kuntiin siirtymisen takia 32 (31) ja muusta syystä 1 (—) tapauksessa.

Kertomusvuoden aikana lähetettiin 45 (50) avutonta lasta koskevaa tapausta lausuntoineen sosiaalihallituksen ratkaistavaksi.

Erityislapsilisät suorittamisperusteen mukaan vuoden viimeisen neljänneksen aikana

Erityislapsilisälain

3 § 1 mom.

kohta:

lapsen	v. 1972	%	v. 1971
2 puoliorpous	11	0.8	11
3 au-lapsen elatusavun puuttuminen	314	23.5	313
4 vanhempainkansaneläke	1 012	75.7	986
Yhteensä	1 337	100.0	1 310

Asetuksen 3 § 1 mom.

kohta:

lapsen	v. 1972	%	v. 1971
1 sokeus	6	2.0	2
2 kuurous	42	14.3	45
3 raajavamman	28	9.6	34
4 vaikea kaatumatauti ..	9	3.1	13
5 syvä vajaamielisyys tai mielisairaus	20	6.8	24
6 sokeritauti	109	37.2	123
7 sydänvika	1	0.3	2
8 keuhkoastma	9	3.1	11
9 muu avuttomuus	69	23.6	57
Yhteensä	293	100.0	311

Lapsilisän saajat ja lapsiluvut

	Nostajia		Lapsia		Lapsia nostajaa kohti
	v. 1972	v. 1971	v. 1972	v. 1971	
I	67 161	67 694	107 197	109 564	1.60
II	66 195	67 204	105 640	108 457	1.60
III	66 227	66 843	105 108	107 583	1.53
IV	66 276	67 416	104 728	107 816	1.58

Näihin lukuihin sisältyy n. 1 000 tapausta, joissa lapsilisä on maksettu kunnalle.

Erityislapsilisää suoritettiin viimeiseltä neljännekseltä kaikkiaan 1 630 (1 621) lapsesta 1 173 (1 162) nostajalle yhteensä 105 765 (88 872) mk. Vuoden 1972 aikana suoritettiin kaiken kaikkiaan erityislapsilisää 439 133 (367 908) mk.

Erityislapsilisän määrä oli avuttomien lasten kohdalla 110 mk ja muiden kohdalla 55 mk vuosineljänneksessä.

Kodinperustamislainoja ei v:n 1957 elokuusta lähtien ole myönnetty, koska valtion talousarviossa ei ole ollut tarkoitukseen määrärahaa.

Lapsilisät. Lapsilisän määrä oli kertomusvuonna yhdestä lapsesta 67 mk, toisesta 80 mk ja kolmannesta ja sitä seuraavista lapsista 95 mk. Kertomusvuoden aikana rekisteröitiin 5 189 (5 384) kokonaan uutta lapsilisätapausta. Sen lisäksi rekisteröitiin toisista kunnista siirrettyjä ja aikaisemmin rekisteröityihin perheisiin syntyneitä lapsia 2 586 (2 855).

Väestöasiainjaosto käsitteli vuoden aikana 1 574 (1 684) lapsilisää koskevaa asiaa. Jaoston valtuuttamat virkailijat ratkaisivat 7 775 (8 239) asiaa, joissa tehtiin myönteinen päätös lapsilisän maksamisesta tietystä lapsesta hänen lapsilisälain 3 §:n 1 mom:ssa mainitulle huoltajalleen.

Lapsilisää määrättiin maksettavaksi kertomusvuoden kuluessa 30 926 924 (29 430 475) mk. Siitä palautettiin virheellisiä suorituksia tai oikeudettomasti nostettuja lapsilisiä 8 787 (3 348) mk sekä nostamatta jääneitä lapsilisän maksu- ja tililtäottokortteja yhteensä 94 734 (77 967) mk.

Lapsilisää nostaneiden yksityisten perheiden lapsiluku vuoden viimeisen neljänneksen aikana

Lapsia perhettä kohti	Nostajia		v. 1971	Lapsia		v. 1971
	v. 1972	%		v. 1972	%	
1	35 471	54.8	35 521	35 471	34.5	35 471
2	22 149	34.3	22 505	44 298	43.1	44 298
3	5 662	8.8	6 119	16 986	16.5	18 357
4	1 108	1.7	1 255	4 432	4.3	5 020
5	228	—	263	1 140	—	1 315
6	41	0.4	50	246	1.5	300
7	12	—	12	84	—	84
8	3	—	4	24	—	32
9	3	—	3	27	—	27
10	—	—	1	—	—	10
Yhteensä	64 677	100.0	65 733	102 708	100.0	105 676

Vuoden aikana maksoi väestöasiaintoimisto sosiaaliavustuksia yhteensä 31 932 758 mk.

10. Asumuserosovittelut

Lastensuojelulautakunnan valitsemina toimi viisi lastensuojeluviraston työntekijää oman toimensa ohella asumuserosovittelijoina. Yhteensä 253 (315) avioparia sai päättyneen sovittelun jälkeen todistuksen, 17 sovittelua jatkui seuraavan vuoden puolelle ja 70 (36) sovittelua ei viety loppuun saakka (ei todistusta). Sovittelussa käyneistä aviopareista oli 77 (108) eli 30 (34) % lapsettomia, muilla oli yhteensä 335 (407) lasta. Sovittelijoilla oli vuoden aikana kaikkiaan 841 (990) neuvottelukertaa eli keskimäärin 168 (165) neuvottelukertaa sovittelijaa kohti.

Päättyneet sovittelut

A. Aviopuolisojen uskontokunta		%
ev.lut. seurakunta	320 (418)	63 (66)
muut uskontokunnat	5 (15)	1 (2)
siviilirekisteri	180 (197)	36 (31)
ei tietoa	2 (—)	— (—)
B. Avioliiton kesto		
0—1 vuotta	8 (15)	3 (5)
2—5 »	60 (117)	24 (37)
6—10 »	100 (76)	40 (24)
yli 10 »	85 (107)	34 (34)
C. Aviomiehen sosiaaliryhmä		
I	44 (61)	18 (19)
II	64 (85)	25 (27)
III	112 (153)	44 (49)
IV	31 (16)	12 (5)
tuntematon	2 (—)	1 (—)

11. Taloustietoja

Bruttomenot tilinpäätöksen mukaan

	mk
Lastensuojeluvirasto	5 946 952
Avohuolto:	
turvattomien alaikäisten sijoitus ja tilapäinen avustaminen, lasten kesävirkestys ..	5 214 119
suojelukasvatusta tarvitsevien alaikäisten sijoitus ja tilapäinen avustaminen	575 911
vajaamielisten huolto	280 510
elatusavun ennakkojen poistot	—
Laitoshuolto:	
kaupungin lasten- ja nuorisonhuoltolaitokset	16 181 437
kaupungin kehitysvammaisten huoltolaitokset	3 439 037
turvattomien alaikäisten sijoitus vieraissa laitoksissa	6 854 937
suojelukasvatusta tarvitsevien alaikäisten sijoitus vieraissa laitoksissa	226 048
vajaamielisten sijoitus vieraissa laitoksissa	3 901 519
Järjestöjen avustukset	635 675
Käyttövarat	418 412
Yhteensä	43 674 557

Lisäksi esiintyi tilinpäätöksessä pääomamenoina laitosten perusparannuskustannuksia seuraavasti:

	mk
Sofianlehdon vastaanottokoti	255 717
Outamon vastaanottokoti	22 278
Hyvösen lastenkoti, Hyvölän ke-säsiirtola	3 176
Riihenkulman lastenkoti	998
Oppilaskoti Toivola	100 876
Naulakallion vastaanottokoti	151 738
Nuorten työkotikoti	4 401
Päivähuoltola Vantaala	1 936
Solakallion erityiskoulu	1 966
Yhteensä	543 086

Lastensuojelutoimen tulot

	mk
Valtionapu sosiaalilääkärin toimiston menoihin	196 400
Valtionapu vajaamielisten avohuollon menoihin	—
Muut tulot	46 169
Korvaukset annetusta huollosta:	
valtiolta	437 185
vierailta kunnilta	22 786
yksityisiltä	2 443 910
vuokrat	—
Valtionapu:	
lastenkodeille	456 930
vajaamielislaitoksille	1 069 226
Ateriamaksut	107 383
Luontoisedut	94 916
Vuokrat	126 050
Muut tulot	214 451
Yhteensä	5 215 406

Kun tulot vähennetään bruttomenoista 43 674 557 mk:sta, kaupungin kassaa rasittavaksi nettomenoksi jää 38 459 151 mk eli 8 570 897 mk enemmän kuin edellisenä vuonna.

Avustukset

Kuten menoista ilmenee, jaettiin avustuksena lastensuojelujärjestöille yhteensä 635 675 mk, josta A-klinikkasäätiö sai 235 000 mk, Mannerheimin Lastensuojeluliitto 180 000 mk, Kriminaalihuolto r.y. 50 000 mk, Kehitysvammatuki 57 r.y. 4 000 mk, Suomen Valkonauhaliitto 10 000 mk ja 156 675 mk sellaiset järjestöt, jotka järjestivät kesävirkestystä helsinkiläisille lapsille. Lisäksi suoritettiin osuutena Kärkällä Centralanstalt -nimistä laitosta ylläpitävälle kuntainliitolle 31 500 mk ja Rinnekoti-Säätiölle 298 568 mk.

Rahastot

Kaupungin lastensuojelutyötä varten oli rahatoimiston hoidossa seuraavat rahastot:

Feriefonden

Studerande Anna Johanna V.s fond

Makarna Bergmans donationsfond

Merikapteeni Lars Albert Grönholmin

Helsingin orpolasten rahasto

M. Kotschacks Barnbeklädningsfond

Aina ja Ivar Gordien lahjoitusrahasto.

Rahastojen pääomat ja käytettävissä olevat korkovarot olivat 31.12.1972 yhteensä 4 331 mk ja 639 mk.

12. Lastensuojelulautakunnan alaiset laitokset

Laitosten hoitopaikat. Lastensuojelutoimen omien laitosten hoitopaikat tyydyttävät vain osan sijoitustarpeesta. Lastenhuoltojaosto sijoitti kertomusvuonna runsaan 2/3:n yksityisperheisiin sekä vajaan 1/3:n laitoksiin, joista noin puolet kaupungin omiin laitoksiin. Lisäksi jaosto sijoitti lapsia useisiin kymmeneen muiden kuntain tai järjestöjen ylläpitämiin laitoksiin. Suojelukasvatusjaoston sijoituksista lähes 2/3 tapahtui kaupungin omiin laitoksiin, vajaa 1/5 muihin laitoksiin ja noin 1/4 yksityisperheisiin. Vajaamielishuollossa kaupungin omat hoitopaikat tyydyttivät vain vajaan kolmanneksen sijoitustarpeesta. Vajaamielien päivähuoltolasisijoituksista sen sijaan yli 80% tapahtui kaupungin omiin laitoksiin.

Vastaanottokodit

A. Sosiaalista turvaa antavat vastaanottokodit:

Herttoniemen vastaanottokoti on yhtenä osastona toimiva, 14-paikkainen leikki-ikäisten lasten vastaanottolaitos.

Naulakallion vastaanottokodin kolme osastoa, yhteensä 35 hoitopaikkaa (23 paikkaa

poikia ja 12 tyttöä varten), toimivat kouluikäisten, turvattomien lasten vastaanotto- ja hoitolaitoksena.

Sofianlehdon vastaanottokodin 8 osastoa, yhteensä 183 hoitopaikkaa, toimivat vauva-, leikki- ja kouluikäisten vastaanottolaitoksena. Vajaamielishuollon laitospaikkapulan vuoksi oli osalle näiden osastojen paikoista sijoitettu vajaamielisiä.

B. Suojelukasvatukselliset vastaanottokodit ja ensihuoltolaitos:

Lemmilän vastaanottokoti Hyvinkään Riidasjärvellä on 15-paikkainen, yhtenä osastona toimiva suojelukasvatuksellinen vastaanotto- ja hoitolaitos kansakoulun III—VI luokilla oleville pojille. Laitoksessa on oma koulu.

Naulakallion vastaanottokodin kolme ns. Mellunmäen osastoa, yhteensä 26 hoitopaikkaa, toimivat suojelukasvatusta tarvitsevien tyttöjen vastaanotto- ja hoitolaitoksena. Osastoilla on oma koulu.

Outamon vastaanottokoti on 46-paikkainen, neljänä osastona toimiva suojelukasvatuksellinen vastaanotto- ja hoitolaitos kansakoulun VI—VIII luokilla oleville tai oppivelvollisuutensa sivuuttaneille pojille. Laitoksessa on oma koulu.

Tutkinta-asema on 20-paikkainen (7 paikkaa tytöille ja 13 pojille) ensihuoltolaitos kouluikäisten ja sitä vanhempien sosiaaliseen ristiriitaan joutuneiden nuorten tilapäistä sijoitusta varten.

Sosiaalista turvaa antavat lastenkodit

Hyvösen lastenkoti on kouluikäisten erityislastenkoti, jossa on kolmella sekaosastolla 24 lastenkotipaikkaa sekä lisäksi 8-paikkainen pojille tarkoitettu nuoriso-osasto.

Riihenkulman lastenkoti toimii 4-osastoisena, 32-paikkaisena monivammaisten, pitkäaikaista hoitoa tarvitsevien lasten erityislastenkotina.

Oppilaskoti Toivola on 96-paikkainen, kuutena osastona toimiva apukoulutusoisten, kouluikäisten lasten erityislastenkoti. Laitoksella on oma koulu. Kertomusvuoden aikana yksi 12-paikkainen osasto ei enää ollut toiminnassa, mutta virallinen paikkaluku oli vielä supistamaton.

Perheryhmäkodit

Kontulan perhekoti aloitti toimintansa 1.2.1972 7-paikkaisena erityislastenkotina.

Malmin perhekoti on 6-paikkainen erityislastenkoti.

Lastenpsykiatriset hoitokodit

Hoitokoti Teinilä on 14-paikkainen, kahtena osastona toimiva psyykkisesti häiriintyneiden lasten hoitokoti. Laitoksessa on oma koulu.

Nuorisokodit

A. Sosiaalista turvaa antavat nuorisokodit:

Kaarelan nuorisokoti, 12 hoitopaikkaa pojille.

Kallion nuorisokoti, 28-paikkainen poikien nuorisokoti lopetti toimintansa 31.10.1972 huollettavien ja osan henkilökunnasta siirtyessä uuteen Maunulan nuorisokotiin.

Koskentuvan nuorisokoti, 16 hoitopaikkaa pojille.

Laajasalon nuorisokoti, 15 hoitopaikkaa pojille.

Laajasalon nuorisokoti oli 15-paikkainen poikien nuorisokoti 15.12.1972 saakka, jolloin se muutettiin vajaamielisten asuntolaksi.

Maunulan nuorisokoti aloitti toimintansa 1.11.1972 14-paikkaisena poikien nuorisokotina.

Siltavuoren nuorisokoti, 12 hoitopaikkaa tytöille.

Taivallahden nuorisokoti, 17 hoitopaikkaa pojille, 11-paikkainen asuntolaosasto muu-

tettiin 1.3.1972 lähtien 6-paikkaiseksi vajaamielisten asuntolaksi.

Töölön nuorisokoti, 12 hoitopaikkaa tytöille.

Usvatien nuorisokoti, 14 hoitopaikkaa pojille.

Lisäksi Hyvösen lastenkodin 8 nuorisopaikkaa pojille.

B. Suojelukasvatukselliset nuorisokodit ja kuntoutuslaitokset:

Jakomäen nuorisokoti, 12 hoitopaikkaa 16—19-vuotiaille tytöille.

Nuorten työkoti on työongelmaisten nuorten kuntoutuslaitos, jossa on 9-paikkainen tyttöjen ja 9-paikkainen poikien nuorisokotiosasto. Laitoksen oma työkokeilu pääsi alkuun kertomusvuoden syksyllä.

Vajaamielisten hoito- ja kuntoutuslaitokset

A. Varsinaiset vajaamielislaitokset:

Nukarin lastenkoti Nurmijärven Nukarissa, 30 hoitopaikkaa.

B. Vajaamielisiä hoitavat erityislastenkodit:

Malmin lastenkoti, 22 hoitopaikkaa. Kertomusvuoden aikana laitos ei enää käytännössä toiminut erillisenä laitoksena vaan huollettavat olivat sijoitettuina Sofianlehtoon.

Päivölän lastenkoti, 16 hoitopaikkaa.

Sofianlehdon vastaanottokodin neljällä osastolla, yhteensä 74 hoitopaikalla, hoidettiin vajaamielisiä. Lisäksi vajaamielisten hoitopaikkapulan vuoksi oli laitoksen vastaanottokotiosastoille sijoitettuna joitakin vajaamielisiä.

C. Päivähuoltolat:

Päivähuoltola Tyynelä, 68 hoitopaikkaa.

Päivähuoltola Vantaala, 42 hoitopaikkaa.

Solakallion erityiskoulu, 80-paikkainen 7—18 -vuotiaiden kehityskykyisten vajaamielisten erityiskoulu.

D. Vajaamielisten suojatyöpaikat:

Vaihetyökeskus, 135 hoitopaikkaa.

Lastensuojelutoimen laitosten käyttömenot lasta ja päivää kohden v. 1972

					Bruttomenot							Tulot						
	Vahvistettu paikkaluku	Aukiolopäivät	Hoitopäivien määrä	Käyttöprosentti	Palkat	Huoneisto ja kiinteistö	Kalusto	Ravinto	Vaatetus	Muut menot	Yhteensä	Valtionapu	Huoneistotulot	Aterikorvaukset	Muut tulot	Yhteensä	Nettomenot	
<i>A-laitokset</i>																		
Sofianlehdon vastaanotto- koti	257	93 805	61 112	65.15	65.86	8.12	0.56	4.95	2.60	1.92	84.01	1.52	0.34	0.61	0.79	3.26	80.75	
Herttoniemen vastaanotto- koti	14	5 110	3 678	71.98	63.32	5.15	0.20	4.34	1.27	1.05	75.33	1.06	0.89	1.14	—	3.09	72.24	
Hyvösen lastenkoti	32	11 680	9 748	83.46	55.24	12.97	0.36	7.85	2.11	4.01	82.54	1.13	1.85	0.36	0.11	3.45	79.09	
Riihenkulman lastenkoti ..	32	11 680	10 822	92.65	56.70	12.91	1.11	4.70	1.04	1.63	78.09	1.59	0.50	0.44	0.63	3.16	74.93	
Perhekoti	6	2 190	2 265	103.42	30.10	10.19	0.26	6.43	1.12	1.49	49.59	1.60	0.94	0.50	0.06	3.10	46.49	
Kontulan perheryhmäkoti ..	7	1 925	1 221	63.43	34.57	14.06	17.18	6.58	2.23	6.04	80.66	—	1.73	0.79	—	2.50	78.16	
Kallion nuorisokoti	28	7 952	3 076	38.81	53.33	20.62	0.28	7.02	1.66	2.80	85.71	0.85	3.04	—	0.05	3.95	81.76	
Maunulan »	14	1 148	648	56.45	29.16	24.38	—	8.84	3.69	6.00	72.07	—	2.00	—	0.01	2.01	70.06	
Töölön »	12	4 380	3 646	85.24	34.59	5.65	1.73	5.47	1.68	2.60	51.72	0.57	0.73	0.39	0.19	1.88	49.84	
Kaarelan »	15	4 380	4 153	94.82	36.47	5.85	1.23	5.00	1.89	2.76	53.20	0.62	0.56	0.03	0.10	1.34	51.86	
Taivallahden »	23	8 395	6 363	75.80	42.63	10.13	1.10	4.32	1.23	1.68	61.09	0.60	0.45	0.35	0.66	2.07	59.02	
Koskentuvan »	16	5 840	4 838	82.84	33.02	5.99	0.73	4.64	1.50	2.11	47.99	0.99	0.71	0.11	0.31	2.13	45.86	
Siltavuoren »	12	4 380	2 999	68.47	42.22	6.78	0.57	6.33	1.69	2.35	59.94	0.21	0.47	0.12	0.23	1.04	58.90	
Usvatien »	14	5 110	3 507	68.63	43.72	7.42	0.48	5.56	1.34	2.59	61.11	0.54	1.22	0.16	0.01	1.94	59.17	
Jakomäen »	12	4 380	3 847	87.83	51.26	9.74	0.69	6.37	1.60	4.22	73.88	1.11	1.51	0.09	0.21	2.90	70.98	
Laajasalon »	15	5 475	3 611	65.95	41.76	11.80	0.48	5.98	1.96	2.88	64.86	0.74	2.02	0.45	0.06	3.28	61.58	
Nuorten työkoti	18	6 570	4 445	67.66	56.28	23.42	0.37	6.10	1.12	4.52	91.81	0.78	1.51	0.09	0.23	2.61	89.20	
Yhteensä ja keskimäärin ..	527	184 400	129 979	70.49	56.08	9.77	0.80	5.37	2.04	2.35	76.41	1.21	0.76	0.46	0.51	2.93	73.48	
					(73.40%)	(12.78%)	(1.05%)	(7.02%)	(2.67%)	(3.08%)								
<i>B-laitokset</i>																		
Outamon vastaanottokoti ..	46	16 790	9 501	56.59	86.65	24.92	4.41	9.91	1.66	5.14	132.49	5.88	3.50	0.61	0.52	10.51	121.98	
Vastaanottokoti Lemmilä ..	15	5 475	4 766	87.05	71.97	7.09	1.68	5.83	2.07	5.12	93.76	8.31	0.85	0.35	0.13	9.65	84.11	
Naulakallion vastaanotto- koti	61	22 265	13 634	61.24	89.61	20.51	0.69	6.76	1.36	3.66	122.59	8.81	1.30	0.93	1.18	12.22	110.37	
Hoitokoti Teinilä	16	5 840	4 168	71.37	82.20	29.29	0.99	6.31	1.53	3.17	123.48	1.83	—	—	0.14	1.97	121.51	
Oppilaskoti Toivola	96	35 040	21 428	61.15	70.32	22.38	1.63	7.39	1.84	2.80	106.36	1.28	2.24	0.58	0.39	4.49	101.87	
Tutkinta-asema	20	7 300	4 150	56.85	78.55	15.81	0.47	7.98	0.41	3.47	106.69	9.18	—	—	0.12	9.30	97.39	
Yhteensä ja keskimäärin ..	254	92 710	57 647	62.18	79.16	21.12	1.71	7.49	1.59	3.65	114.72	5.01	1.79	0.57	0.54	7.90	106.82	
					(69.00%)	(18.41%)	(1.49%)	(6.53%)	(1.39%)	(3.18%)								

<i>C-laitokset</i>																	
Malmin lastenkoti	22	8 030	8 929	111.20	38.42	3.17	0.49	3.73	1.07	1.49	48.36	0.75	0.71	0.40	0.09	1.94	46.42
Päivölän »	16	5 840	6 246	106.95	44.50	3.82	0.57	4.48	1.26	2.22	56.84	0.70	0.35	0.62	0.34	2.02	54.82
Yhteensä ja keskimäärin . .	38	13 870	15 175	109.41	40.92	3.43	0.32	4.04	1.15	1.79	51.85	0.73	0.56	0.49	0.19	1.97	49.88
				(78.93%)	(6.62%)	(1.00%)	(7.79%)	(2.21%)	(3.45%)								
<i>D-laitokset</i>																	
Nukarin lastenkoti	30	10 950	11 390	104.02	37.58	4.44	0.38	3.07	0.96	1.16	47.59	20.91	0.48	0.31	0.27	21.97	25.26
Yhteensä ja keskimäärin . .	30	10 950	11 390	104.02	37.58	4.44	0.38	3.07	0.96	1.16	47.59	20.91	0.48	0.31	0.27	21.97	25.62
				(78.95%)	(9.34%)	(0.80%)	(6.45%)	(2.02%)	(2.44%)								
<i>E-laitokset</i>																	
Päivähuoltola Tyynelä	68	13 124	9 802	74.69	27.25	2.58	0.21	3.04	0.24	4.33	37.66	17.25	—	—	0.21	17.46	20.20
Päivähuoltola Vantaala	42	10 710	7 864	73.43	27.35	2.87	0.48	2.17	0.21	3.13	36.82	17.52	—	0.16	0.38	18.07	18.75
Vaihtoyökeskus	135	34 425	24 078	69.94	15.25	1.50	0.22	2.68	0.07	4.09	23.81	9.72	—	0.05	4.29	14.06	9.75
Solakallion erityiskoulu . .	80	16 000	14 716	91.98	25.73	11.51	0.19	1.67	0.04	4.62	43.76	19.71	0.34	0.11	0.24	20.40	23.36
Yhteensä ja keskimäärin . .	325	74 259	56 460	76.03	21.75	4.49	0.25	2.41	0.11	4.22	33.23	14.72	0.09	0.07	1.98	16.86	16.37
				(65.47%)	(13.50%)	(0.74%)	(7.26%)	(0.33%)	(12.70%)								
Yhteensä ja keskimäärin . .	1 174	376 189	270 651	71.95	52.21	10.50	0.85	5.03	1.45	2.94	72.97	5.64	0.82	0.40	0.79	7.64	65.33
				(71.54%)	(14.39%)	(1.16%)	(6.90%)	(1.98%)	(4.03%)								
Prosenttinen nousu v:n 1971																	
keskim. luvuista	1.38%	1.20%	0.98%	—0.22%	14.35%	8.02%	14.86%	16.71%	—7.05%	13.95%	13.04%	21.81%	18.84%	—2.44%	5.33%	18.08%	12.48%

Vajaamielisten asuntolat

Taivallahden nuorisokodin asuntola, 1.3.72 lähtien 6 hoitopaikkaa vajaamielisille.

Laajasalon nuorisokoti muuttui 15.12.72 15-paikkaiseksi vajaamielisten asuntolaksi.

Laitosten hallinto ja terveyden huolto

Laitosten välitön johto kuului kunkin laitoksen johtajalle, mutta hallinnollista valvontaa suoritti lastensuojelutoimen toimitusjohtaja sekä kasvatuksellista valvontaa Lemmilän, Outamon, Tutkinta-aseman, Naualakallion Mellunmäen osastojen, Jakomäen nuorisokodin ja Nuorten työkodin osalta nuorisonhuoltaja sekä muiden laitosten osalta lastenhuollontarkastaja.

Laitosten kansakouluissa noudatettiin kaupungin kansakouluille vahvistettuja opetus-suunnitelmia ja opetuksen tarkastuksesta

huolehtivat suomenkielisten kansakoulujen tarkastajat.

Kaksi lastenlääkäriä hoiti lastensuojeluvirastossa toimivan päivittäisen poliklinikkavastaanoton sekä laitosten terveydenhuollon. Lisäksi vuoden aikana oli 22 kertaa gynekologin vastaanotto. Virastossa lastenlääkäreiden vastaanotoilla oli 1 418 (1 305) ja gynekologin vastaanotolla 135 (58) eli yhteensä 1 553 (1 363) käyntiä.

Laitoksissa hoidettiin kertomusvuoden aikana 1 258 (2 209) akuuttia ja 238 (289) kroonista sairastapausta. Sairaanhoidoon lähetettiin laitoksista 91. Poliklinikkakäyntejä oli 733, pienoiströntgentarkastuksessa kävi 122 (121). Kuolemantapauksia oli 3.

Sofianlehdon laboratoriossa suoritettiin 3 612 (3 634) tutkimusta. Laboratorio joutui toimimaan useita kuukausia vajaateholla pitkän sairasloman takia.

Laitoksissa sai lääkintävoimistelua 77 (82) lasta yhteensä 5 672 (4 835) hoitokertaa.